

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Iosephi Speranzæ, Congregationis Oratorii Fanensis
Presbyteri, Scripturæ Selectæ**

Speranza, Giuseppe

Coloniæ Agrippinæ, 1659

84. Eleemosynam erogare, inquit Chrysostomus, ars est omnium
quæstuosissima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44265

Hebr. 13.

Alij.

Psal. 37.

Job. 22.

Vatabl.

Cajet.

Quæ victima, & quæ sacrificia sunt hæc? A. *Flebam quondam super eo, qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi. Sept. Genui videns virum in necessitatibus. Septuag. Alij: Contristabar. Alij: Vrebar. Alij: Alij: Lacerabar, disructabar. Filiorum Dei viscera. At præcitorum signa, viscera crudelia, &c. Pia viscera. Job vel ab ipsis incunabulis. Ab infantia crevit mecum miseratio. Septuag. A iuventute mea Septuag. enutriebam, ut pater. Vatabl. Pupillum, Vatabl.*

Beati, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Et quid operit peccata? Apost. Charitas operit multitudinem peccatorum.

Erit omnipotens contra hostes tuos. Vatabl. Aurum tuum erit omnipotens. Cajetan. Erat Sadaï in thesauros tuos.

¶ Eleemosynarij prædestinatorum signum habent.

Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est. Sunt ergo filij Dei, & electi. Sic Apost. Induite, ut electi, viscera misericordie. Immisericordes autem præcitorum characterem habent.

Est hæc observatio D. Gregor. Ut Samuel ungeret David in Regem Israël, Tulit cornu olei, unxitque eum in medio fratrum suorum. Sed ut ungeret Saül, Tulit unctus, ac Saül lenticulam olei, unxitque eum in extrema Quo mysterio & parte civitatis. Quid hæc sibi volunt discrimina in duorum Regum Israël unctione? Inquit Gregor. non esse hæc tam discrimina, quam mysteria. Lenticula parvum est vas, sed cornu majus. Hoc in prædestinati caput, & in medio civitatis effunditur, quod circumquaque oleum misericordie diffundatur: illud autem angustum in caput reprobis, & in angulo civitatis, qui vix erga aliquem sit misericors, idque non tam sit affectu charitatis, quam carnis.

1. Reg. 16. David aliter. Saül lenticulam olei, unxitque eum in extrema Quo mysterio & parte civitatis. Quid hæc sibi volunt discrimina in duorum Regum Israël unctione? Inquit Gregor. non esse hæc tam discrimina, quam mysteria. Lenticula parvum est vas, sed cornu majus. Hoc in prædestinati caput, & in medio civitatis effunditur, quod circumquaque oleum misericordie diffundatur: illud autem angustum in caput reprobis, & in angulo civitatis, qui vix erga aliquem sit misericors, idque non tam sit affectu charitatis, quam carnis.

Job 31.

Misericordia impauperes orator gemella Jobi.

D Greg. ib.

Ut Job hoc signum prædestinatorum habebat! Ab infantia crevit mecum miseratio, & de utero matris egressa est mecum. Soror gemella, & contemporanea Jobi misericordia. Ubi Gregor. In prædestinatis cum ætate corporis crescit simul ætas virtutis. Prædestinati non exerecunt in superfluis impensis, sed in misericordia, se se restingunt in reliquis sumptibus, sed effundunt in eleemosynis.

A. *Flebam quondam super eo, qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi. Sept. Genui videns virum in necessitatibus. Septuag. Alij: Contristabar. Alij: Vrebar. Alij: Alij: Lacerabar, disructabar. Filiorum Dei viscera. At præcitorum signa, viscera crudelia, &c. Pia viscera. Job vel ab ipsis incunabulis. Ab infantia crevit mecum miseratio. Septuag. A iuventute mea Septuag. enutriebam, ut pater. Vatabl. Pupillum, Vatabl. & orphanum enutriebam, ut pater, & de ventre matris meæ dux eis fui. Sic puer ut eram, curam eorum gerebam, quasi pater colligebam, amplexabar, fovebam, ut melius noveram, exemplum dabam, exemplo præbiam, erudiebam. Dux eis eram. Hi erant fructus in ætate acerba, quinam fuerunt in matura? Electis ut fortis ætas corporis, intus, si diei licet, crescit. ætas virtutis, inquit Gregor.*

C. Eleemosynam erogare, inquit:

Chrysostomus ars est omnium quaestuosissima.

PUNCTUM LXXXIV.

D. Quid, inquit, quis pertimescit, ne pauper evadat, si eleemosynam faciat? Eleemosyna non depauperat, sed est vera ars ditescendi.

Qui parèe seminari, parèe & metet, & qui ars ditescendi, seminari in benedictionibus, de benedictionibus Cor. 9.

& metet. Ad litteram ex D. Thom. loquitur de eleemosyna. Hoc est seminare in benedictionibus, in quibus, inquit Anselm semel seminans, bis metet, interdum vel in hoc sæculo: Et multiplicabit semen vestrum, & augetur incrementa frugum justitie vestre. Quid est, quod fruges nostræ non augentur? quia in benedictionibus non seminamus.

De comedente exivit cibus. Id est, de paupere, qui tuum panem comedit, tibi cibus venit. Ænigma est, quod non intelligit a vaxus, sed verissimum est.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

D. Ansel. ib.

Qui facit eleemosynam, prius recipit, A & plus recipit, quam alteri conferat. In Act. Apost. bona illa mulier Dorcas plena dicitur eleemosynis, quas faciebat. Quomodo plena, si vacua remanebat? Pauperes illæ viduæ potius plenæ dicendæ: & tamen Spiritus sanctus eam dicit plenam eleemosynis, quas faciebat, quia qui facit eleemosynam, potius revera recipit, quam conferat.

Hinc de muliere illa forti dicitur, B quod *manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem*. Aperuit manum, ut conferret, mox extendit ad pauperem, ut reciperet. Aperit, & extendit, qui dat aliquid accepturus.

Est conceptus Apostol. qui loquens de charitate Philippensium: *Nulla mihi Ecclesia, inquit, communicavit in ratione dati, & accepti, nisi vos soli*. Chrysof. declarat: Res hæc, scilicet eleemosyna, communicatio quædam est. *Si nos, inquit, vobis spiritualia seminavimus, quid magnum, si nos carnalia vestra metamus? Vides, quomodo communicarint in ratione dati, dando carnalia, & in ratione accepti, accipiendos spiritualia? Quæ, ut ait Hieron. ita sunt, quasi si parvo numero centenarius numerus comparatur. Utitur hic Apostol. metaphora rationatij libri, in quo beneficii Philippenses in sua ratione collatas eleemosynas conscribere poterant, quod subdit Apostol. *Non quia quæro datum, sed requiro fructum abundantem in ratione vestra* aut Græc. *In rationem vestram*. q. d. Rectè, ô Philippenses, rationes inite: nam dum vos invito ad subveniendum egestati meæ, id facio, non ut ego implear, sed ne vos inanes sitis: & hoc est, *Non dico ided, quia quæro datum, (vestrum) sed requiro fructum (dati) abundantem in ratione vestra, non mea* ut cum rationem de vestris actibus Deo reddideritis, abundet vobis fructus justitiæ: Sic Anselm. Is itaque qui eleemosynam confert, conscribere potest in parte una exhibitum ac datum pro Deo, sed in altera e regione acceptum: & in hora mortis saltem rationes subducens, videbit se plusquam dederit, accepisse.*

Noverat hoc ex S. Chrysof. bonus ille Patriarcha, qui Angelo in peregrini specie dicebat: *Domine, si inveni gratiam coram te, ne pertransfeas servum tuum*. Hoc est, ait Chrysof. admirabile beneficium das, non accipis, ne pertransfeas, &c. hospitalitas magis accipit, quam dat. Sic infra, *In manibus, inquit, habeo thesaurum* (hos nimirum hospites) divitias hinc sumam.

Huc facit illud: *Et opera manuum nostrarum dirige super nos*. Ubi Theod. Signanter inquit, *Super nos*: nam justitiæ lucrum nostrum est.

Pulchrè Bucherius ad illud charitatis obsequium, quod in Eliam Sareptana impendit, cui tantoperè oleum refusum est. *Facta est, inquit, manus viduæ perenne torcular, & mola jugiter fundens*. Unde Sapiens: *De primitiis omnium frugum tuarum da pauperibus, & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia redundabunt*.

Hinc pauperes dicuntur fontes: *Tibi derelictus est pauper, pupillo tu eris adiutor*. Hebr. *Tibi derelinquuntur fontes tui, pupillo tu es fons adiutor*. Si quis ferret aquam ad fontem: *O quam magis referre, quam adferre potes, diceret fons, si posset*. Sic, sic: *O quam magis referimus, haurimusque ex fontibus pauperum, quam adferamus*. Ided, Fratres, tam siccifumus, quia gratiam ex hisce fontibus, hoc est, per hos fontes non haurimus: ided siccitates patimur, quia ad hos fontes non accurrimus, &c. Ut id fatebatur Job: *Ab infantia crevit mecum miseratio*. Hebr. *Magnificavit me, exaltavit me, enutrivit me miseratio*; quasi multò plura acceperit, quam unquam dederit: *Enutrivit me, magnificavit me, exaltavit me ad hunc statum tantarum divitiarum, ut sim ditior in Oriente*.

Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortium divitias parat. Ubi pro- priè ex Hebr. est. *Manus plicata, aut contracta egestatem operata est. Manus autem extensa, & patula divitias parat, aut dirat*. Sic Septuag. *Manus fortium dicens, & Chald. Manus iusti divitias sibi parat*. Chrysof. Avaritia, & cupiditas manus

Genes. 18.
Chryf. ibid.
& hom. 41.

Psal. 89.
Theod. ibid.

4. Reg. 6.
Eucher. sive
Angelus ib.

Psal. 9.
Hebr.
Pauperes dicti
fontes. Cur?

Iob 31.
Hebr.

Prov. 10.
Hebr.

Sept.
Chald.
Chrysof.

Ll 3. divitis

Act. 9.
Eleemosynam
faciens potius
recipit, quam
donet.

Prov. 31.

Phil. 4.
Eleemosyna:
arrogatio est
quædam mu-
tua communi-
catio.
Chryf. ibid.
1 Cor. 9.

Hieron.

Phil. 4.
Græc.

D. Anselm. in
14. ad Phil.

divitis alligat, & arctissimis vinculis adstringit, ne ad dandum libera, & expedita sit. Ergo ille, qui hæc vincula dirumpit, fortis est: quod hic notare est, eleemosynam fortium esse, non debiliũ, aut tremantium. Sic supra: *imple cornu* (symbolum fortitudinis) *oleo* (symbolo charitatis) & de muliere forti dicitur, quod manum suam aperuerit inopi, & palmas suas extenderit ad pauperem.

1. Reg. 16. Prov. 31.

Rom. 12. Chrysol. ibid.

D. Leo.

Chrysol. Pauperum manus est thesaurus.

In vita S. Ioan. Eleem. §. 38.

Quidam se nesciente, iussit dari eleemosynam: qui tamen eo plus direxerat, quo illo plus tribuebat.

Concludamus cum Chrysol. qui ponderat illud Apost. *Necessitatibus Sanctorum communicantes.* Non subvenientes, inquit, sed *communicantes*, ostendens, quod plus accipiant, quam præstent, & quod res ista negotiatio sit. Tu pecuniam das, illi fiduciam tibi erga Deum adferunt. D. Leo serm. 5. de jejuniis, & misericordie operibus. Constans itaque esto, Christiane, largitor: da, quod accipias: fere, quod metas: sparge, quod colligas. Noli metuere dispendium: noli de dubio suspirare proventu. Substantia tua, cum bene erogatur, augetur. Qui ergo pecunias amat, hoc sanctum fœnus exerceat, & hac usurarum arte ditescat. Nam ut ait Chrysol. ser. de divite, & Lazaro: *Thesaurus cæli est manus pauperis.* Quod suscipit, ne in terra pereat, reponit in cælum. Manus pauperis est gazophylaciũ Christi: quia, quicquid pauper accipit, accipit Christus. Da ergo, homo pauperi terram, ut accipias cælum: da numum, ut accipias regnum: da micam, ut accipias totum: da pauperi, ut accipias tibi: quia quicquid pauperi dederis, tu habebis: quod pauperi non dederis, habebit alter.

Sed jam exempla subiiciamus. In Vita S. Joannis Eleemosynarij: Si quando audiebat piencissimus hic Patriarcha, quoniam eleemosynator est talis, adducebat eum in hilaritate seorsum, & dicebat ei: Quomodo factus es eleemosynator, naturaliter, an te ipsum cogens? Unde quidam, qui ab eo interrogabantur, vercundati occultabant, quidam autem dicebant, propter quod unus interrogatus à Sancto, respondit ita: Crede, Domine, quia nihil do, aut facio boni, veruntamen hoc ipsum, quod facio, & præbeo, ex quibus Deus, & orationes tue largiuntur, ita

A facere assuevi. Eram prius valde immisericors, & crudelis, & semel damna pertuli, & in paupertatem deveni. Cœpit cogitatio mea dicere mihi: Verè si esses eleemosynator, non relinqueret te Deus. Statui ergo per singulos dies dare quinque æreos nummos pauperibus, & cum cœpissẽ dare, statim Satanas prohibebat me, dicens: Verè quinque numi isti sufficiunt domui ad olera, aut ad balneum percipiendum. Et statim, tanquam si de faucibus natorum meorum privarem eos, nihil dabam. Cum ergo vidissem, quod superater à vitio, dico puero meo: Per singulos dies furare, me nesciente, quinque numos, & da eleemosynam. Ille verò benefaciens cœpit furari decem, quandoque & siliquam (minimi ponderis, ac valoris, apud Romanos nomen.) Cum vidisset autem, quia benedicebamur, & divitiis abundaremus cœpit & semisses furari, & dare. Semel itaque admirans benedictionem, dixit ei: Verè multum profuerunt, fili, quinque numi illi: volo ergo, ut des decem. Tunc dicit mihi & puer subridendo: Vade, & ora pro furtis meis, nam verè hodie non haberemus, quem manducassemus panem, sed si est fur justus, ego sum. Tunc ergo dixit, quoniam semisses dabat, & siliquas etiã, & ex fide illius assuevi. Domine, de animo dare. Edificatus ergo sanctus valde, dixit ad eum: Crede mihi, multas conversationes Patrum legi, tale aliquid non audivi.

D. Greg. in Dial. Fuit vir vitæ venerabilis, Bonifacius nomine, qui in ea civitate, quæ Ferentis dicitur, episcopatus officium tenuit, & moribus implevit. Hujus multa miracula is, qui adhuc superest, Gaudentius Presbyter narrabit, qui nutritus in ejus obsequio, tantò valet de illo quæque veracius dicere, quanto eis contigerit & hunc interesse. Hujus Ecclesiæ gravis valde paupertas inerat, quæ bonis mentibus solet esse custodia humilitatis, nihilque aliud ad omne stipendium, nisi unam tantummodò vineam habebat, quæ quodam die ita grandine irruente vastata est, ut in ea paucis in vitibus vix parvi, rarique racemi remansissent, quam cum Dei

D. Greg. l. 1. Dial. c. 9.

Mirè augetur vinum in pauperes erogati.

Dei prædictus vir Reverendissimus Bonifacius Episcopus fuisse ingressus, magnas omnipotenti Deo gratias retulit, quia in ipsa sua adhuc inopia sese angustiari cognovit. Sed cum jam tempus exigeret, ut ipsi quoque racemi, qui remanerant, maturare potuissent, custodem vineæ ex more posuit, eamque solerti vigilantia servari præcepit. Quadam vero die mandavit Constantio Presbytero, nepoti suo, ut cuncta vini vascula in episcopo, omniaque dolia, ita ut ante confueverat, pice superfusa, præpararet. Quod cum nepos illius Presbyteri audisset, valde admiratus est, quod quasi insana præciperet, quod vini vascula præparari faceret, qui vinum minimè haberet, nec tamen præsumpsit inquirere, cur talia juberet, sed jussis obtemperavit, & omnia ex more præparavit. Tunc vir Dei vineam ingressus, racemos collegit, ac calcatorio detulit, omnesque exinde egredi, præcepit, solusque ibi cum uno parvulo puerulo remansit, quem in eodem calcatorio deposuit, & calcari ipsos paucissimos racemos fecit. Cumque ex eisdem racemis parum aliquid deflueret, cepit hoc vir Dei suis manibus in parvo vase suscipere, & per cuncta dolia, omniaque vasa, quæ parata fuerant, pro benedictione dividere; ut ex eodem vino omnia vascula vix infusa viderentur. Cum vero ex liquore vini parum aliquid in vasis omnibus misisset, vocavit protinus Presbyterum, iussitque pauperes adesse. Tunc cepit vinum in calcatorio crescere, ita ut omnia, quæ allata fuerant, pauperum vascula impleteret. Quibus cum se idoneè satisfecisse conspiceret, ex calcatorio iussit puerum discedere, apothecam clausit, atque impresso sigillo proprio munitam reliquit, mox ad Ecclesiam rediit. Die vero tertia prædictum Constantium Presbyterum vocavit, & oratione facta apothecam aperuit, & vasa, in quibus tenuissimum liquorem infuderat, ubertim vinum fundentia invenit, ita ut pavementum omne exerescentia vina inundarent, si ad hæc Episcopus tardius intrasset.

Sed quid mirum, quod hæc de Episcopatibus eius tempore narramus, quando

A jam apud omnipotentem Deum ordine simul, & moribus creverat, dum illa magis miranda sint, quæ eum senex quidam Clericus adhuc puerulum fecisse restatur. Nam ait, quod de eo tempore, quo cum matre sua puer habitabat, egressus hospitio, nonnunquam sine linea, crebro etiam sine tunica revertebatur, quia mox ut nudum quempiam reperisset, vestiebat hic se ex polians, ut se ante Dei oculos illius mercede vestiret. Quem mater sua frequenter increpare consueverat, dicens, quod justum non esset, ut ipse inops pauperibus vestimenta largiretur. Quæ die quadam horreum ingressa, penè omne triticum, quod sibi in stipendium totius anni præparavit, invenit à filio suo pauperibus erogatum. Cumque semetipsam alapis, pugnisque tunderet, quod quasi anni subsidia perdidisset, supervenit Bonifacius puer Dei, eamque verbis, quibus valuit, consolari cepit. Quæ cum nihil consolationis admitteret, hanc rogavit, ut ab horreo exire debuisset, in quo ex omnium eorum tritico parum quid inventum est remansisse. Puer autem Dei sese illie protinus in orationem dedit. Qui post paululum egressus ab horreo, matrem redaxit, quod ita tritico plenum inventum est, sicut plenum antè non fuerat, cum mater illius totius anni sumptus se congregasse gaudebat. Quo viso miraculo, compuncta mater jam ipsa cepit hortari, ut daret, qui sic celeriter posset, quæ petiisset, accipere.

Ex Petro Damiano. Quidam Episcopus oppidum sitiens, vinum sibi afferri præcepit. Cumque pincerna totum, quod erat in vasculo, funditus exhauisset in poculum, & Episcopo detulisset, ecce pauper importunis illud sibi flagitabat precibus dari, dicens, quia præ ariditate nimia nisi biberet, quod minus expiraret. E contra minister asserbat, & nihil se in vase residuum reliquisse, & in eo loco vinum aliud reperire nullatenus posse. In his ergo fortis Episcopus angustiis deprehensus, cum & hinc vim sitis sufferre non posset, illinc autem, alio periclitante, se bibere impium

*S. Bonifacius
Ferentinus à
puero in pau-
peres miseri-
cor.*

*Misericos in
pauperes Epi-
scopus pro hau-
su vini, quæ
pauperi dari
præcepit, doli
vino plenum
recepit.*

*Triticum ero-
gatum ange-
tur.*

pium iudicans, avertit se à se, fratrique laboranti in necessitate succurrit. Præcepit ergo pauperi vinum dari. Sed jam quò spes bibendi defecerat omninò, eò sitis Episcopi atrocius sæviebat. Mandavit ministro, ut vinarium vas requireret si fortè aliquam consolationis stillam vel perexiguam reperiret. Qui diutiùs abnegans, nihilque se reservare constanter affirmans, tandem non spe erectus, sed imperio magis oppressus paruit, & vas, quod vacuum reliquerat, vino plenum nimium admiratus invenit.

Misericors in pauperes paterfamilias, unum, quem habebat, nummum pauperi tribuit: & statim viginti solidas recepit.

Pauper quidam paterfamilias unum duntaxat nummum in loculo possidebat, quem ad emendum aliquid, quod cum pane comederet, expendere gestiebat. Cùmque siccus, & aridus, à laucioribus alimentis hoc diu negotium in mente versaret, interim pauper adventit, misericordiam postulavit: ille hærens animo, velut in quodam meditullio erat constitutus. Nam si daret, carni meruebat afflictæ: si retineret, culpam incurere formidabat denegare misericordie. Tandem vicit spiritus carnem, & evangelicam imitatur viduam, sub pauperis specie bono debitori Deo suam fœneratur quantitatem. Redit domum, panis, qui solebat, apponitur, pauper quidem mensâ, sed bonâ spe dives erat conscientia, damnum siquidem carnis compensabat lucro pietatis. Tunc ecce vir quidam ignotus, & quem antea nunquam viderat, festinus, & anxius ligatos linteo in manu ejus viginti denariorum solidos ponit, dicensque, eos sibi à domino suo missos, tanquam, qui ab eo expectaretur, incunctanter abesse. Cùmque hic attonitus vellet inquirere, ille disparuit. Annon ergo eleemofyna ars omnium est questuosissima? Annon eleemosynator plus recipit, quam alteri tribuat?

Misericorditer, ac liberaliter tribuendum.

PUNCTUM LXXXV.

Luc. 6.

Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est. Quantum misericors

A nobiscum est! Quàm liberalis! Videte terram nunc, ut plena! Totum id misericordia Dei est. Non sit manus nostra ad recipiendum extensa, & ad dandum collecta. O quot his temporibus manus apertas habent ad recipiendum, sed ad erogandum aliquid, manum plicatam, contractam, aridam habent.

Cum Sancto Sanctus eris. Heb. Cum liberali liberalis eris. Et hinc quandoque hanc liberalitatem non videmus, quia illiberales cum Deo sumus.

Mirum cum mundo sic liberales! pro spectaculis, ut impendimus! in ædificia, ut profundimus! Ut turrim ædificemus, ut celebremus nomen nostrum. O vanitatem, inquit Chrysost. pecunias tuas in manus inopum dispensa, relictis lapidibus, & splendidis ædificiis, hæc memoria immortalis.

Ut compareat quis in chorea, in ludis, pro suis vanitatibus, ut prodigè effundit! Detulerunt in aures pro idolo, &c. Theod. & August. mirantur: In aures ex auribus mulierum! Factum tamen illud difficile, ait August. Lippom. Præpostera hic apparet eorum liberalitas, qui in constituendis falsis Deorum cultibus liberalissimi sunt, in instaurando autem, & conservando vero cultu Dei, avarissimi, & tenacissimi existunt. Jussi sunt viri, & mulieres tollere inaures, & tulerunt. Ne contristeretur, inquit August. si quid tale quis facere jubeatur propter vitam æternam.

Dici nequit, quam strictus homo sit cum Deo, & cum proximo. *Cum messueris regiones terra tus, non tondebis usque ad superficiem terra (aliqui radunt.) ego Domini Deus vester. Interl. pro vobis pauper in mundo. Gloss. ord. Qui divites facio, qui propter miseriam inopum, & gemitum pauperum aliquando exurgam. Merentes, & vindemiantes vult, ut aliquid pauperi derelinquant, ne datori omnium videantur ingrati. Non tondebis usque ad Alij. superficiem terra. Alia littera habet: Ne exacte angulum agri tuo metendo disseces, ut illi faciunt, qui messoribus adsunt, secate hac, secate illac, &c.*

De industria spicas relinquit, & remanere permittit, ut absque rubore colligat, & colligentem